

CSALÁD A NEVELÉS ÉS AZ OKTATÁS FÓKUSZÁBAN

Absztraktkötet

XX. Országos Neveléstudományi Konferencia

Debrecen

2020. november 5–7.

KINCS

KOPP MÁRIA INTÉZET
A NÉPESEDÉSÉRT
ÉS A CSALÁDOKÉRT

XX. Országos Neveléstudományi Konferencia

Debrecen, 2020. november 5–7.

CSALÁD A NEVELÉS ÉS AZ OKTATÁS FÓKUSZÁBAN

ABSZTRAKTKÖTET

Szerkesztette:

Engler Ágnes

Rébay Magdolna

Tóth Dorina Anna

MTA Pedagógiai Tudományos Bizottság

Debreceni Egyetem BTK Nevelés- és Művelődéstudományi Intézet

Kopp Mária Intézet a Népesedésért és a Családokért

Debrecen, 2020

A konferencia elnöke:

Engler Ágnes

A konferencia titkára:

Bocsi Veronika

Tudományos programbizottság:

Aczél Petra (Budapesti Corvinus Egyetem, Kopp Mária Intézet a Népesedésért és a Családokért)

Ambrusné Kéri Katalin (Pécsi Tudományegyetem)

Csapó Benő (Szegedi Tudományegyetem)

Fehérvári Anikó (Eötvös Loránd Tudományegyetem)

Halász Gábor (Eötvös Loránd Tudományegyetem)

Híves-Varga Aranka (Pécsi Tudományegyetem)

Kerülő Judit (Nyíregyházi Egyetem)

Molnár Gyöngyvér (Szegedi Tudományegyetem)

Pukánszky Béla (Szegedi Tudományegyetem, Eszterházy Károly Egyetem)

Pusztai Gabriella (Debreceni Egyetem)

Programszervező bizottság:

Buda András

Chrappán Magdolna

Dusa Ágnes

Juhász Erika

Kovács Karolina

Lantos Melinda

Markos Valéria

Márkus Edina

Molnár Balázs

Polónyi István

Szabó József

Szűcs Tímea

A konferencia honlapja:

<http://onk.hu/2020>

A konferencia email-címe:

onk2020@unideb.hu

A borítót szerkesztette:

Demeter-Karászi Zsuzsanna

A névmutatót készítette:

Tóth Dorina Anna

Technikai szerkesztés:

Rébay Magdolna

ISBN 978-963-490-258-4

© MTA Pedagógiai Tudományos Bizottság

© Debreceni Egyetem BTK Nevelés- és Művelődéstudományi Intézet

© Kopp Mária Intézet a Népesedésért és a Családokért

SZÖVEGÉRTÉSI, MATEMATIKAI ÉS ÉLETPÁLYA-TERVEZÉSI KOMPETENCIÁK MÉRÉSE AZ ORIENTÁCIÓS ÉVBEN

Csíkos Csaba, Török Réka

Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar;
Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar

Kulcsszavak: szövegértés, matematikai kompetencia, életpálya-tervezési kompetenciák

A folyton változó munkaerőpiac és a hagyományos pályautakat felváltó munkavállalás következtében az iskolákra egyre nagyobb felelősség hárul a diákok életpálya-építésének támogatása területén (OECD, 2015; 2017). A tanulási kompetenciák és az életpálya-építési kompetenciák egymással karöltve határozzák meg a tanulók tanulmányi és szakmai előmenetelét (Török, 2017). Előadásunkban a gödi orientációs évfolyamon három kompetenciaterület mérőeszközeinek alkalmazásáról számolunk be.

Az orientációs év végén a tanulási kompetenciák vizsgálatának céljából a tanulók online platformon oldottak meg egy-egy 60 perces matematikai és szövegértési tesztet. Mindkét teszt a Nemzeti alaptanterv 8. osztály végére előírt követelményei alapján készült. A szövegértés teszt a NAT-ban leírt fejlesztési feladatok mellett a hazai és nemzetközi rendszerszintű mérésekben alkalmazott gondolkodási szintek diagnosztikus mérésére alkalmas. A matematika teszt a NAT-ban részletezett közműveltségi tartalmak lefedésével a matematika tartalmi területeinek diagnosztizálást tette lehetővé. A tesztek reliabilitása megfelelő volt (Cronbach-alfa 0,82 és 0,87). Harmadik kompetenciaterületként az életpálya-kompetenciák és az életpálya-tervezést meghatározó változásának vizsgálata céljából a tanulók a tanév elején és végén kérdőíves felmérésben vettek részt. A kérdőív olyan nemzetközi diagnosztikai eszközökre támaszkodik, mint az Átvezetési Diagnózis és Célgenerátor (Transition Assessment and Goal Generator; TAGG; Martin et al., 2015), a Cline, Halverson, Petersen és Rohrbach (2005) által kidolgozott Diagnosztikus Füzet (Quickbook of Assessment), valamint a Minnesota Középfokú Átvezetési Illeszkedést Mérő Diagnosztikai Csomag (2009—2010).

A szövegértés tesztben a legjobb eredmények az egyszerű információ-visszakeresésben születtek, míg a következtetést és reflexiót igénylő feladatok gyengébb teljesítményt hoztak. A matematika területein változatos egyéni teljesítményprofilokat láttunk: a feltárt hiányosságok gyakran az alsó és felső tagozatos oktatás határához köthetők. A két teszt összefüggései azt mutatták, hogy a jobb matematikai teljesítménnyel a szövegértés teszt reflexív gondolkodást mérő feladatai korreláltak.

A 15 vizsgált életpálya-tervezési dimenzió közül szignifikáns növekedés mutatkozott többek között az erősségek felismerésében, a nehézségekhez való alkalmazkodásban, a pályaeérdeklődés és a munkamódok tisztázottságában.

Mindhárom kompetenciaterület esetében egyénre szabott eredménylapok készültek a diagnosztizált erősségekre és a fejlesztendő területekre vonatkozó javaslatokkal. A diagnosztikus értékelés hozzákapcsolása a fejlesztő munkához egyrészt a méréses pedagógiai módszerek és a pedagógia gyakorlat integrálása felé hatnak, másrészt az orientációs év kvantitatív szemléletű hatásvizsgálatához nyújtanak módszertani alapot.

MŰSZERES MUNKADIAGNOSZTIKAI FELMÉRÉSEK MÓDSZERTANÁNAK KIDOLGOZÁSA AZ ORIENTÁCIÓS TANÉVHEZ

Jókai Erika, Nagy Zita Éva

Óbudai Egyetem;

Kilátó Piarista Pályaorientációs és Munkaerőpiaci Fejlesztő, Módszertani Központ

Kulcsszavak: *munkadiagnosztika, ergonómia, SNI*

A fiatalok, és különösképpen a fogyatékossgal élő, SNI és NEET fiatalok munkapiaci felkészítése és kilátásai – mind a gazdasági-társadalmi, mind az egyéni szempontokat figyelembe véve – kiemelt figyelmet igényelnek (lásd pl.: Munkaerőpiaci Tükör, 2018; MAGYE, 2019). A rendszerbe illesztett és erős módszertani bázissal bíró életút-támogató pályaorientáció (és az orientációs év módszere) szorosan illeszkedik az Európa 2020 stratégiához, valamint a képessépolitika irányához (OECD, 2011).

A kutatás végső célja az volt, hogy tudományos igényvel, a 13-30 éves korosztály vizsgálataihoz alkalmas formában, a hátrányos helyzetű fiatalokra külön figyelmet fordítva alapozza meg a műszeres munkadiagnosztikai képesség- és munkaalkalmassági felmérések protokollját a Kilátó Központban.

Elsőként empirikus vizsgálati módszerekkel megvizsgáltuk azt, hogy a műszerek a fiatal és különböző speciális szükségletű célcsoportok képességfelmérésére alkalmazhatók-e. Ezt követően vizsgálati protokollt határoztunk meg próbafelmérések tapasztalatai alapján (100 vizsgált fő volt az ErgoScope-on, 50 fő a 9 darab pszichometriai vizsgálóműszeren). Az adatelemzések IBM SPSS Statistics 23 programcsomag segítségével történtek.

Először a teljes mintán (N = 100) belül összehasonlító elemzéseket végeztünk annak megállapítására, hogy a mintát alkotó SNI-s fiatal felnőttek körében azonosíthatók-e fogyatékossg-specifikus teljesítmény eltérések és vannak-e ezeknek az eltéréseknek nemi különbségei.

Másrészről az egyes részmintákra kapott paramétereket összevetettük az ép populációra vonatkozó megfelelő referencia-értékekkel is (N = 297). Egymintás t-próbával vizsgáltuk meg, hogy a fogyatékossg kategóriák szerinti részminták átlagértékei szignifikánsan különböznek-e az ép személyekre vonatkozó megfelelő átlagértékektől (nemek szerint). A fogyatékossgal élő személyek teljesítményének az ép populációéhoz való viszonyítása alapvető jelentőségű, mivel a foglalkozási rehabilitáció sikeres támogatását a személyek megőrzött (intakt) képességeinek ismeretében, az ép populációra vonatkozó referencia-értékekhez történő viszonyítással valósíthatjuk meg (Jókai, 2019). A pszichometriai képességvizsgáló-eszközökkel mért adatok elemzése hasonló módon történt meg, itt azonban nem volt lehetőségünk ép kontrollcsoport eredményeit felhasználni, ezért az általunk mért teljesítmény-paraméterek időbeli stabilitását vizsgáltuk meg (Izsó – Jókai, 2019).

A kutatás eredményei nyomán a kutatócsoport módszertani kézikönyvet készített (Jókai, 2018), kidolgozta az ErgoScope munkaszimulátor és további 9 hordozható pszichometriai képességvizsgáló eszköz használatára vonatkozó ajánlásokat (Jókai – Smudla – Pálosi, 2018), a felmérések és adatelemzés eszközeit és menetét, és a teljes kapcsolódó dokumentációt (Mészáros, 2018).

ÉLETPÁLYA-TERVEZÉS ÉS ROBOTIKA AZ ORIENTÁCIÓS ÉVBEN, A TÁVTANULÁS IDŐSZAKÁBAN

Buzgó Éva, Czoch András

Kilátó Piarista Pályaorientációs és Munkaerőpiaci Fejlesztő, Módszertani Központ;
Kilátó Piarista Pályaorientációs és Munkaerőpiaci Fejlesztő, Módszertani Központ

Kulcsszavak: szakképzés, életpálya-tervezés, robotika, 3D nyomtatás, programozás, online oktatás

Az életpálya-vezetési készségek (ld. ELGPN Szakszótár, 2013) fejlesztése a szakképzés orientációs évfolyamában kiemelt jelentőségű, a Göd 2.0 rész céljai között hangsúlyosan megjelent a tanulók tudatos pályatervezésének, szakma választásának támogatása, a munkaerőpiaci beilleszkedés szempontjából releváns alapkészségek és kulcskompetenciák fejlesztése (2020-as NAT-ban szereplő kulcskompetenciák; Az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciákról szóló 2018-as európai uniós ajánlás).

A pályaorientációban és életpálya kompetencia területek fejlesztésében a pedagógusok szerepe nő, megfelelő intézményi és szakmai támogatással a folyamat kulcsszereplőivé válnak (Borbély-Pecze, 2013). A tanulók életpálya-tervezésének iskolai keretek közötti támogatásában új megközelítésekre és pedagógiai eszközkészletre van szükség (Földes, 2015). A digitális eszközök, micro:bitek, robotok és Raspberry Pi-k oktatásba való integrálására születtek jó gyakorlatok (Módi, 2016), emellett a pályatervezés támogatásához való illesztésük új perspektívát kínál.

Életpálya-kompetencia fejlesztő program működtetése az orientációs évfolyam diákjai számára, kiemelten fókuszálva az együttműködési, problémamegoldási, tervezési, döntési és munkavállalási kompetencia területekre. A csoportos, tapasztalati- és élményalapú tanulási formák mellett digitális eszközökkel történő online tanulástámogatás megvalósítása.

Az előadás az életpálya modul tartalmi és módszertani elemeit mutatja be, külön figyelmet szentelve a távtanulás időszakának módszertani megoldásaira. Lehet-e kapcsolat a blokkos programozás és a célállítást között, segíthet-e egy 3D-ben megtervezett "Szupererő jelvény" az erősségek feltárásában, gyakorolható-e a jövőtervezés scratch-ben programozott képességgel? A csoport foglalkozásokhoz kapcsolódó résztvevői visszajelzések (47 fő) és oktatói reflexiós lapok (6 fő) elemzése kiegészült a tanulók folyamat értékelő kérdőív vizsgálatával (35 beérkezett kérdőív).

A tanulók visszajelzései és elkészített feladatai azt mutatják, hogy a jövőről való gondolkodás segítségével van helye a csoportos foglalkozások és egyéni támogatási formák mellett a digitális eszközöknek. Az egyéni haladási ütemet megengedő, elmélyült alkotófolyamat valós erőforrásokra épített reális célkitűzéseket eredményezett. A résztvevői visszajelzések és a kérdőívek elemzése folyamatban van, a konferencia idejére elérhetőek lesznek az eredmények.

DIGITÁLIS TÁVTANULÁS: MÓDSZERTANI JELLEMZŐK ÉS EREDMÉNYEK A PIARISTA INTÉZMÉNYEKBEN, KIEMELTEN A GÖDI PIARISTA SZAKKÉPZŐ KÖZPONTBAN

Lázár László, Biró Fanni

Budapesti Corvinus Egyetem;
Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar

Kulcsszavak: online oktatás, távolléti oktatás, kvantitatív és kvalitatív metodológia

A digitális pedagógia az utóbbi 15 évben kiemelt témává vált a szakképzésben is (Benedek, 2007). A koronavírus-járvány a digitális pedagógia témáját központi kérdéskörre, a lehetőségek közül a szükségszerűségek közé emelte. Világszerte megkezdődött a járvány intézményi hatásainak, illetve az erről szóló elemzéseknek a módszeres feltárása is (ld. Viner et al., 2020). 2020 tavaszán a piarista oktatási intézmények közös digitális pedagógiai alapelveket fogalmaztak meg a járványos időszakra. 2020 májusának végén átfogó kvantitatív vizsgálatot indítottunk el a digitális távtanulás jellemzésére a munkatársak, a szülők és a diákok körében, mely vizsgálat célja az volt, hogy elemezze a kiadott piarista digitális pedagógiai alapelvek beágyazódottságát, ismeretét, feltárja a digitális távtanulás jellemzőit, nehézségeit a nevelési közösség három érintettje között, valamint, hogy javaslatokat fogalmazzon meg a jövőre nézve. A vizsgálat kérdőíves módszerrel történt, három kérdőív-változattal a munkatársak, a szülők és a diákok között. A kérdőíveinket 307 munkatárs, 1425 szülő és 1436 diák, összesen 3168 válaszadó töltötte ki. A kérdőívek tartalmaztak zártvégű kérdéseket tízfokú skálával, valamint nyíltvégű kérdéseket is, a válaszokat pedig egy- és többváltozós kvantitatív elemzésekkel (SPSS), tartalomelemzéssel (Atlas.ti szoftver segítségével), valamint további kvalitatív elemzésekkel dolgoztuk föl.

A kérdőívek eredményeit résztvevői csoportok szerint, valamint összefüggéseiben is vizsgáltuk. Eredményeket kaptunk a munkatársak, diákok és szülők leterheltségéről, a válaszadók kapcsolatáról, az egymás közti kölcsönös figyelem és támogatás, valamint a személyes jelenlét hiányának kihívásairól. A válaszadók beszámoltak a tanulás és tanítás digitális térben való tudatos tervezésének, továbbá a visszajelzés, ellenőrzés és értékelés nehézségeiről; a technológia, IKT eszközök kialakult szerepéről, beleértve úgy a távtanulás során használt platformokat, mint a digitális biztonságérzetet.

A kérdőívek fontos részét képezték azok a nyíltvégű kérdések, melyekre válaszolva a résztvevők tanácsot adhattak egymásnak, illetve a nevelési közösség további szereplőinek. Ezeket a tanácsokat tartalomelemzéssel vizsgáltuk, feltárva összefüggéseket mind a kérdőívek többi összetevőjével, mind pedig a szereplők meglátásai között. A diákok és a szülők a pedagógusoknak elsősorban azt tanácsolták, hogy adjanak kevesebb feladatot, illetve tartsanak több online tanórát, míg a pedagógusok és a szülők leggyakoribb tanácsa a diákok felé a napirend kialakítása és megtartása volt.

Általában elmondható, hogy az oktatási intézményeink a távtanulás időszakában is akkor tudták legjobban betölteni a szerepüket, ha a személyes odafigyelés, tanulástámogató kísérés és a valódi találkozás helye tudtak lenni.